

Ob drugem evropskem letu varstva narave še magistrski študij "varstvo naravne dediščine"

Za večino slovenske javnosti je ob letošnjem Evropskem letu varstva narave vse preveč neopazno minila še ena pomembna obletnica: petinsedemdeset let "Spomenice", ki jo je Odsek za varstvo prirode in prirodnih spomenikov Muzejskega društva Slovenije 20. januarja 1920 predložil takratni pokrajinski vladi za Slovenijo.

Uprava za varstvo narave pri Ministrstvu za varstvo okolja in prostora je letos poskrbela za ponatis tega dragocenega dokumenta in naravoslovci vseh smeri in poti smo ga spet – skupaj in posamič – brali, se navduševali nad njim in delali bilanco njegove uspešnosti.

Pri tem smo (predvsem za širšo javnost) premalo poudarili vsaj dve stvari:

1. Vzporednost med situacijo, v kateri je nastala Spomenica in našim današnjim časom.

2. Dragocenost Spomenice kot kulturnega spomenika, ki nam kaže, kam naprej in nas uvršča v ozek krog narodov, ki so dobili tak dokument že pred tridesetimi stoletji – in ga ves ta čas tudi niso pozabili.

Danes si pogosto – tudi na teh straneh – krčevito prizadevamo "dohiteti" svet. V Znanosti si očitamo zamudništvo in v umetnosti provincializem. Le redki naj bi presegali oboje. Spomenica pa govori o našem odličnem mestu na področju, po katerem se narodi med seboj ocenjujejo vse pogostejše: gre za odnos do narave, ki se gotovo najjasneje odraža v odnosu do najkhrkejšega, najredkejšega in najdragocenejšega v njej – v naravni dediščini. V času, ko se kultura in civilizacija vse manj merita po stopnji, do katere si je dana družba naravo podredila, in vse bolj po stopnji sožitja med človekom in naravo, skrb za naravno dediščino ni več le stvar prestiža ali neoromantičnih gledanj, ampak – zelo resno rečeno – stvar preživetja.

Razvoj naravovarstvene misli in prakse od Spomenice pa do danes jasno kaže, da so se v odnosu do dediščine rojevale in ostrile mnoge misli o tem, kako naj človek

na Slovenskem išče poti do nove zaveze z naravo, do trajnostnega razvoja – do preživetja svoje in mnogih prihodnjih generacij.

Nekateri menijo, da se ideali, ki jih Spomenica izraža, v balkanski SHS niso mogli uresničiti. To brez dvoma drži. Drži tudi, da marsičesa nismo uspeli doseči zaradi neustrezne upravne organiziranosti. Pa se te stvari vendarle urejajo. Drži pa še nekaj: celotna sfera naravovarstvene dejavnosti je ostala pri nas na ravni nadzornišva in popisovanja redkih, ogroženih itn. delov narave. Nikdar se ni uspela trdno povezati s sfero akademskega in raziskovalnega, čeprav v Spomenici jasno piše: "... pa bi bili parki v zvezi z ljubljanskim vseučiliščem ter v svrhe znanstvenih raziskovanj temu kakor tudi vsem drugim visokim šolam ter znanstvenim institutom na razpolago". Danes žal večinoma mnogo bolj razmišljajo o tem, kako bi parke turistično tržili, kot pa, kako bi jih raziskovali, kako bi se iz njih učili.

Lahko rečemo, da je rojstvo podiplomskega študija "Varstvo naravne dediščine" na Univerzi v Ljubljani neposredna posledica Spomenice. Da sovpada z njenim jubilejem, je seveda slučaj. Ni pa slučaj, da je pobuda zanj prišla z Biotehniške fakultete. Če danes (in v prihodnje) biološko sfero in tehniko kaj družijo, je to gotovo iskanje "etike zemlje", tj. etike sožitja med naravo in človekom in strokovnjaki s področij, ki jih obsega biotehnika, so bili pogosto edini varuhi naravnega pri nas.

Sodobna ideja o potrebi, da se varstvo naravne dediščine razvije tudi v pedagoški in raziskovalni smeri, je bila rojena vsaj že na seminarju "Varstvo naravne in kulturne dediščine v gozdu in gozdarstvu" 8. in 9. decembra 1988. Konkretnije oblike je dobila na mednarodni IUCN konferenci "Educating for sustainable tourism", ki jo je Biotehniška fakulteta organizirala od 17. do 24. septembra 1992. Od takrat je razvoj takega programa potekal praktično ves čas

ob živahnih stikih vseh zainteresiranih domačih in tujih ustanov in posameznikov.

Program študija je bil sprejet in potrjen na Univerzi v Ljubljani in na Svetu za visoko šolstvo Republike Slovenije. Ko bi se to lahko zgodilo pol leta prej, bi bil vpis prve generacije slušateljev že letošnje leto, tako pa je bil odložen do akademskega leta 1996/97. Organizatorji študija se zavedajo, da čas ni njihov zaveznik pa vendar na osnovi dolgoletnih izkušenj raje dajejo prednost kvaliteti, za katero ni nikdar dovolj priprav, kot pa ekspeditivnosti. Tak je navsezadnje tudi utrip narave.

Sodobno varstvo naravne dediščine je kompleksna dejavnost, ki ne zahteva zgolj temeljnega obvladovanja naravoslovnih, ampak tudi družboslovnih in upravljalско-vodstvenih znanj. Tako profilirani študiji v tujini niso redkost. Delno smo jih kot zgled uporabili tudi pri oblikovanju našega programa: praviloma so podiplomski. Zaradi pestrosti področja in nalog je namreč pomembno, da slušatelji nanje prihajajo z že izoblikovanim osnovnim profilom. Glede na to, da študij varstva okolja že poteka, se študijski program "Varstvo naravne dediščine" omejuje strogo na področje varovanja naravnih vrednot, kot jih je opredelila ne le naša zakonodaja, ampak tudi tradicija, praksa, institucionalna ureditev in tudi zametki raziskovalnega dela.

Študij je namenjen najširšemu krogu strokovnjakov, ki se nameravajo poglobiti v operativno, raziskovalno ali pedagoško delo z naravno dediščino. Zato je načelno odprt vsem diplomantom univerzitetnih visokošolskih programov.

Cilj programa tega magistrskega študija je oblikovanje strokovnega profila, ki bo združeval naravoslovno, družboslovno in upravljalско-vodstveno znanje, potrebno za sodobno obravnavanje naravne dediščine.

Glede na obsežnost delovnega področja in pestrost operativnih potreb naj bi vzporedno s sprejetim magistrskim programom obstajala tudi možnost organiziranja in izvedbe specializiranih tečajev s področja varstva naravne dediščine.

Študij vodi kolegij, ki ga imenuje senat Univerze v Ljubljani izmed sodelujočih učiteljev.

Študij je organiziran na Biotehniški fakulteti, izvajali pa ga bodo poleg habilitiranih učiteljev oddelkov Biotehniške fakultete tudi učitelji Fakultete za naravoslovje in tehnologijo, Pravne fakultete, Filozofske fakultete, Fakultete za družbene vede in Teološke fakultete. Pri njegovem izvajanju (zlasti v praktičnem delu) bodo sodelovali tudi uveljavljeni strokovnjaki z drugih izobraževalnih, znanstvenih ter upravnih ustanov v Sloveniji in v tujini ter gostujoči učitelji s tujih univerz.

Glede na potrebe in širino področja ter že izkazano zanimanje, organizatorji študija računajo na dokaj širok krog potencialnih kandidatov. Zato bo Biotehniška fakulteta v kratkem izdala informativno brošuro (v slovenščini in v angleščini), ki bo na voljo vsem zainteresiranim.

Prof. dr. Boštjan Anko

GDK: 907.2

Razmišljanja ob 20-letnici Evropskih pešpoti v Sloveniji

Slovenija je gozdnata država, in kjerkoli jo želimo prečkati, naletimo na gozd ali vsaj gozdni prostor – gozdnato krajino. Na drugi strani pa gozdarstvo kot dejavnost ni bila nikoli zaprta sama vase. Gozdarstvo je vedno prisluhnilo in po svojih močeh prispevalo svoj delež za "širše" namene, in

pogosto je bilo edino, ki je poskrbelo tudi za odročnejše kraje. Prav zato ni nič presenetljivo, da se je prav gozdarstvo pred dvajsetimi leti ogrelo za popotništvo in opravilo pomembno delo pri pripravi in ureditvi Evropske pešpoti št. 6. Traso so položili prek turistično manj znanih, a nič